

НАЦІОНАЛЬНА СТРАТЕГІЯ ПРОТИДІЇ ВНУТРІШНЬОМУ ТЕРОРИЗМУ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ

В.О. Паливода, головний консультант відділу нових викликів
центру зовнішньополітичних досліджень НІСД

15 червня 2021 р. адміністрація Білого дому презентувала Національну стратегію протидії внутрішньому тероризму (далі – Стратегія), перший документ такого роду в історії Сполучених Штатів Америки.

За висновками зарубіжних експертів, переломним моментом, який спонукав федеральний уряд звертати більше уваги на внутрішній тероризм, став напад правих екстремістів на символ американської демократії – Конгрес США, який відбувся у січні 2021 р. Ця безпрецедентна подія, подібно терористичним актам 11 вересня 2001 р., змусила владу усвідомити необхідність перегляду підходів до антитерористичної політики.

Підготовці Стратегії передувало проведення комплексного огляду зусиль уряду США щодо боротьби з внутрішнім тероризмом, який президент Джоозеф Байден відразу після інавгурації доручив здійснити своїй перехідній групі з питань національної безпеки.

Цю групу очолювала Евріл Хейнс, яка у січні 2021 р. була призначена Директором національної розвідки США.

Огляд базувався на експертних оцінках, наданих правоохоронними органами та суб'єктами розвідувального співтовариства, а його відкрита частина була опублікована у березні 2021 р. для ознайомлення громадськості. Огляд виявив, що двома найбільш небезпечними елементами внутрішнього тероризму є агресивно налаштовані екстремісти, які виступають за перевагу білої раси (так звані супрематисти), та радикальні антиурядові екстремісти (так звана міліція, або ополчення).

У передмові до Стратегії зазначено, що протягом останніх кількох років американське суспільство зіткнулося із серйозною загрозою, яка є прямим викликом національній безпеці країни, її демократичним основам та єдності нації. Запобігання внутрішньому тероризму та зменшення факторів, що його спричиняють, вимагає від федерального уряду багатогранної реакції. Така робота має проводитися не лише у США, але й у співробітництві з їхніми союзниками та іноземними партнерами. Спільними зусиллями необхідно здійснити як короткострокові заходи для протидії реальним загрозам сьогодення, так і довгострокові – для зменшення нових загроз у майбутньому.

У самому документі, підготовленому Радою національної безпеки США, викладено комплексний підхід до вирішення проблеми внутрішнього тероризму з одночасним дотриманням основних прав та свобод людини і громадянина.

Згідно з положеннями ст. 802 закону «Патріотичний акт», під поняттям «внутрішній тероризм» маються на увазі небезпечні для життя людини дії, які є порушенням федерального кримінального законодавства або законодавства штату, і якщо ці дії мають на меті залякування населення, здійснення впливу на політику уряду шляхом залякування чи примусу, або шляхом масового знищення, вбивства або викрадення людей, і ці дії відбуваються в межах територіальної юрисдикції США.

Стратегія базується на чотирьох компонентах (напрямах), через реалізацію яких адміністрація Дж. Байдена планує поліпшити реагування влади на стійку загрозу національній безпеці країни.

Компонент № 1: розуміння та обмін інформацією стосовно внутрішнього тероризму

Уряд США посилить аналітичну діяльність, пов'язану з дослідженням проблеми внутрішнього тероризму та поліпшить обмін інформацією між правоохоронними органами на федеральному та місцевому рівнях, а у разі необхідності, також – із партнерами у приватному секторі. Міністерство юстиції та Федеральне бюро розслідувань (далі – ФБР) вже запровадили спеціальну програму для відстеження випадків внутрішнього тероризму в масштабах країни. Державний департамент, розвідувальне співтовариство та правоохоронні органи США будуть співробітничати із зарубіжними партнерами для вивчення міжнародного виміру цієї загрози. Бюро розвідки та досліджень Державного департаменту продовжуватиме оцінювати доцільність внесення іноземних організацій, пов'язаних із внутрішнім тероризмом, до переліку терористичних організацій, відповідно до критеріїв американського законодавства та резолюцій Ради безпеки ООН. Управління

контртерористичної і фінансової розвідки Міністерства фінансів, у координації з правоохоронними органами, вивчає способи підвищення ефективності виявлення та аналізу фінансової діяльності внутрішніх терористів. Міністерство внутрішньої безпеки (далі – МВБ) посилює аналіз інформації з відкритих джерел для завчасного виявлення загроз і має створити структурований механізм надання урядовим органам достовірних аналітичних матеріалів.

У травні 2021 р. у складі Управління розвідки та аналізу МВБ сформований окремий підрозділ, який буде займатися проблемами внутрішнього тероризму. Крім того, створене за часів президента Дональда Трампа Управління цілеспрямованого насильства та запобігання тероризму, яке з політичних причин не займалося протидією ультраправим екстремістам, буде реорганізоване у Центр профілактичних програм та партнерства. Ця структура буде використовувати допомогу зовнішніх експертів і, як заявив представник МВБ, оцінювати загрози на основі поведінки конкретних осіб, а не ідеології.

Компонент № 2: попередження вербування нових членів внутрішніми терористами та їхньої мобілізації для здійснення насильницьких актів

Спираючись на досвід різних міністерств і відомств, уряд США відновив підтримку організацій громадянського суспільства, які можуть допомогти запобігти спробам окремих осіб вчиняти терористичне насильство. Уряд США посилить внутрішні ресурси та служби, що мають відношення до попередження тероризму. МВБ вперше визначило «Насильницький екстремізм у сім'ї» як національний пріоритет у рамках своєї Програми грантів, на що виділяється понад 77 мільйонів доларів. МВБ та ФБР працюють над зміцненням місцевих механізмів запобігання, оцінки загроз та управління ними. Міністерство оборони організувало тренінги для військовослужбовців, які звільняються у запас та відставку, щодо поведінки при можливому нападі з боку екстремістів. Уряд США буде підвищувати обізнаність громадськості про федеральні ресурси для боротьби з небезпечною чи загрозливою поведінкою екстремістів ще до здійснення самих насильницьких актів.

Уряд США також активізує свої зусилля щодо боротьби з вербуванням терористів в Інтернеті та їхньою мобілізацією для здійснення насильницьких актів з боку внутрішніх терористів за рахунок розширення обміну інформацією з технологічним сектором та створення інноваційних способів сприяння розвитку цифрової грамотності та зміцнення стійкості населення щодо таких дій терористів. У травні 2021 р. США приєдналися до зобов'язань так званого «Крайстчерчського заклику до видалення з Інтернету матеріалів

терористичного і насильницького екстремістського характеру», які передбачають міжнародне партнерство між урядами та технологічними компаніями з метою розробки нових багатосторонніх рішень щодо видалення такого контенту (особливо, у соціальних мережах) при одночасному захисті права на свободу вираження поглядів в Інтернеті.

«Крайстчерчський заклик» – політичний саміт, ініційований прем'єр-міністром Нової Зеландії Жасіндою Ардерн, який відбувся у травні 2019 р. у Парижі. Приводом для проведення заходу був терористичний акт, вчинений групою антиісламістів у березні 2019 р. у мечеті Ан-Нур та Ісламському центрі Лінвуд у м. Крайстчерч (Нова Зеландія). Жертвами теракту стали громадяни 14 держав. Станом на липень 2021 р. до зобов'язань приєдналися 58 країн і міжнародних організацій. Україна серед них відсутня.

Компонент № 3: діяльність щодо стримування та припинення внутрішнього тероризму

Робота федеральних та місцевих правоохоронних органів є критично важливою для протидії внутрішньому тероризму, тому уряд США планує посилити їхню підтримку у масштабах усієї країни. Органи прокуратури та виїзні відділення ФБР офіційно визначили внутрішній тероризм першочерговим завданням і всебічно відстежують справи, пов'язані з ним, перерозподіляючи відповідне фінансування та ресурси, а у разі необхідності надсилають запит на додаткові кошти, необхідні для боротьби із цією загрозою. У 2022 фінансовому році для Міністерства юстиції, ФБР та МВБ додатково буде виділено понад 100 мільйонів доларів. Федеральні та місцеві правоохоронні органи отримають доступ до системи розширеного обміну розвідувальними даними та тренінгів з питань внутрішнього тероризму і пов'язаних із ним загроз. Міністерство юстиції вивчає питання щодо необхідності створення нових законодавчих органів, які б забезпечували баланс між безпекою та захистом основних прав та свобод людини і громадянина.

Уряд США вдосконалює перевірку державних службовців для виявлення осіб, причетних до внутрішнього тероризму. Управління кадрової служби оновить анкети, які використовуються для подання заяв на відповідальні урядові посади, що могло б сприяти слідчим у виявленні потенційних загроз внутрішнього тероризму. Міністерство оборони, Міністерство юстиції та Міністерство охорони здоров'я також докладають зусиль для недопущення внутрішніх терористів на службу у військових чи правоохоронних структурах, і покращують процеси перевірки. Будуть розроблені спеціальні тренінги для федеральних та місцевих правоохоронних органів і партнерів із приватного сектору, що дозволить їм вдосконалити власні програми відбору

співробітників, щоб запобігти проникненню в штат осіб, які становлять загрозу з точки зору внутрішнього тероризму.

Компонент № 4: протидія традиційному внутрішнього тероризму

Кожний урядовий орган повинен відіграти свою роль у викоріненні расизму та фанатизму. Уряд США у партнерстві з громадянським суспільством працюватиме над вирішенням проблеми традиційного внутрішнього тероризму, щоб захистити американців від расової, етнічної та релігійної ненависті, а також не допускати придбання вогнепальної зброї особами, які мають намір здійснити акти внутрішнього тероризму. Влада буде прагнути того, щоб правоохоронні органи діяли без упереджень у протидії внутрішньому тероризму та забезпечували громадську безпеку всіх американців. *У справжній демократичній державі насильство не може бути прийнятним способом пошуку політичних або соціальних змін.*

Уряд США зміцнюватиме довіру до американської демократії та її здатності приносити користь нації, зокрема через можливості, що надаються «Американським планом порятунку», «Американським планом зайнятості» та «Американським сімейним планом». Уряд США працюватиме над пошуком шляхів протидії поляризації суспільства, яка часто підживлюється дезінформацією та теоріями змови в Інтернеті, підтримуючи інформаційне середовище, що сприяє здоровому демократичному дискурсу.

«Американський план порятунку» – пакет соціальної допомоги у період пандемії коронавірусу (з бюджетом у 161 мільйонів доларів), «Американський план зайнятості» передбачає створення нових робочих місць, «Американський сімейний план» націлений на підтримку сімей з низьким рівнем доходів. Усі документи прийняті вже новою адміністрацією Білого дому.